

درس ۲۴ دانش و هنر در ایران باستان

نکات مهم درس

پیشرفت های ایرانیان در دانش، هنر و معماری، جلوه هایی از شکوه و عظمت تمدن کهن ایران است. زبان و خط اساس گسترش این دانش بوده است.

زبان پارسی (فارسی)

از هنگام استقرار اقوام آریایی در سرزمین ایران، زبان فارسی زبان گفتاری و نوشتاری مردم این سرزمین بوده است و نویسندگان و شاعران زیادی به این زبان نوشته و سروده اند. البته زبان فارسی در دوره های مختلف تاریخی تغییرات زیادی پیدا کرده است. زبان ایرانیان در دوره هخامنشیان پارسی باستان و در عصر اشکانیان و ساسانیان پارسی میانه یا پهلوی بوده که با هم تفاوت هایی داشته اند.

بعدها در دوره اسلامی زبان فارسی دری رواج یافت. زبان رسمی امروز ما نیز فارسی دری است که با دو زبان قبلی شباهت هایی دارد.

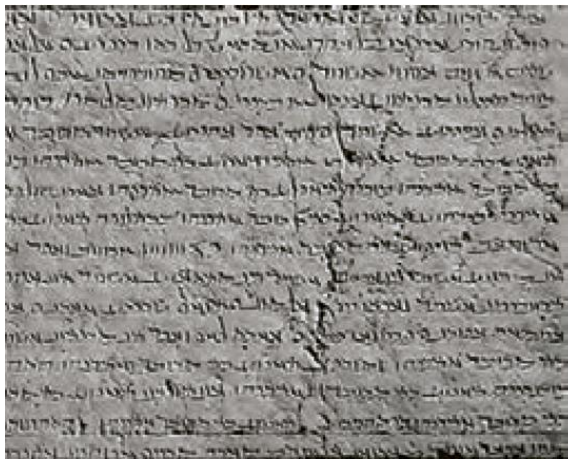
اصل ۱۵ قانون اساسی می گوید:

زبان و خط رسمی و مشترک مردم ایران فارسی است. اسناد و مکاتبات و متون رسمی و کتب درسی باید با این زبان و خط باشد ولی استفاده از زبان های محلی و قومی در مطبوعات و رسانه های گروهی و تدریس ادبیات آنها در مدارس در کنار زبان فارسی آزاد است.

خط

پیش تر خواندید که قبل از مهاجرت آریایی ها، تمدن های باستانی ایران همچون ایلام، صاحب خط بوده اند. در زمان هخامنشیان خط میخی را از اقوام بین النهرین اقتباس کردند و تغییرات زیادی در آن به وجود آوردند.

کتیبه به خط پهلوی

کتیبه به خط میخی

کتیبه های به جا مانده از دوره هخامنشیان در بیستون و تخت جمشید به زبان پارسی باستان و با خط میخی نوشته شده است. در دوره های اشکانیان و ساسانیان، خط پهلوی رایج بود.

دانش

ایرانیان باستان در علوم و فنون مختلف پیشرفت های چشمگیری داشتند. ساختن بناهای عظیم و محکم، سدها، پل ها، ابزارها و وسایل مختلف زندگی که به دست ایرانیان ابداع شده، نشان می دهد آنها با علوم گوناگونی چون ریاضی، هندسه، زمین شناسی و... آشنا بوده اند.

ایرانیان باستان در علم نجوم پیشرفت کرده و با سنجش و تعیین زمان به خوبی آشنا بودند و چون برای فعالیت های کشاورزی که در فصول خاصی از سال انجام می گرفت به تقویم نیاز داشتند، تقویم خورشیدی (شمسی) را وجود آوردند و سال را به ۱۲ ماه ۳۰ روزه تقسیم کردند و پنج روز پایانی سال را جداگانه به حساب آوردند. این تقویم از کم نظیرترین تقویم های دنیا است ایرانیان در پزشکی نیز پیشرفت کرده بودند و خواص درمانی گیاهان را می شناختند.

در بخشی از کتاب **اوستا** از سه نوع پزشک **جراح**، پزشک **معمولی** و پزشک **دعا** که با دعای مقدس باطن افراد را درمان می کند، نام برده شده است.

در دوره ساسانیان، **شاپور ساسانی در شهر (جندی شاپور) در خوزستان کنونی مدرسه های پزشکی و بیمارستانی تأسیس نمود که یکی از قدیم ترین مدارس پزشکی جهان** به شمار می روند. او از دانشمندان و استادان برجسته دیگر کشورهای آن روز نیز برای تدریس در این دانشگاه دعوت می کرد. در این مدرسه بزرگ علاوه بر پزشکی، نجوم، ریاضیات، موسیقی، شیمی (کیمیاگری) و... تدریس می شد.

یک نقاشی از حضور پزشکان بر بالین یک بیمار در دانشگاه جندی شاپور

هنر

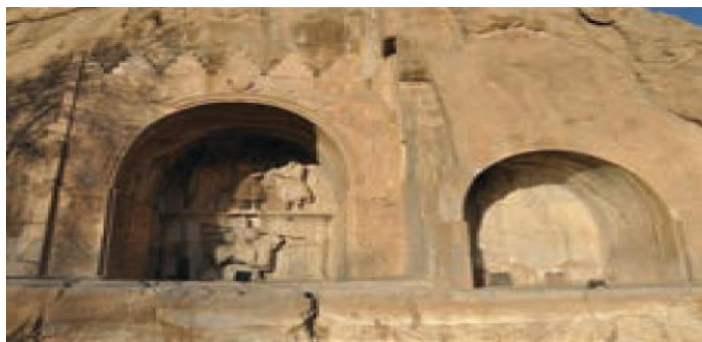
در عصر باستان، صنعتگران و هنرمندان آثار بسیار زیبا و ظریفی به وجود آوردند. آنها در رشته های گوناگون چون سفالگری، پارچه بافی، قالی بافی، فلزکاری، چرم سازی، زرگری، کاشی کاری، سنگ بُری، حجاری، قلم زنی، منبت کاری، موسیقی، نقاشی و مهارت داشتند.

معماری

ایرانیان با توجه به شرایط آب و هوایی و مصالحی که در منطقه آنها بود، خانه های خود را از سنگ، چوب و خشت می ساختند. با تأسیس امپراتوری های بزرگ و ساختن شهرها به تدریج بناهای بزرگ و باشکوهی چون کاخ ها، آرامگاه ها و آتشکده ها ساخته شدند.

برخی از این بناها مانند تخت جمشید از نظر معماری، وسعت و عظمت، شهرت جهانی دارند. علاوه بر تخت جمشید، هگمتانه، پاسارگاد، تخت سلیمان، طاق بستان و طاق کسری از بناهایی هستند که پیشرفت ایرانیان را در معماری نشان می دهند.

طاق بستان - کرمانشاه

تخت سلیمان آذربایجان غربی

طاق کسرا

سوالات متن درس ۲۴

- ۱- از چه زمانی زبان فارسی زبان گفتاری و نوشتاری مردم ایران بوده است؟
- ۲- زبان مردم ایران در دوره های مختلف ایران باستان را بنویسد؟
- ۳- خط مردم ایران باستان را بنویسید؟
- ۴- چه چیزهایی نشان دهنده ی آشنایی ایرانیان باستان با علوم مختلف می باشد؟
- ۵- ایرانیان باستان چگونه تقویم خورشیدی را به وجود آوردند؟
- ۶- در کتاب اوستا از چند نوع پزشک نام برده شده است؟
- ۷- مدرسه و بیمارستان جندی شاپور به دست چه کسی تاسیس شد؟
- ۸- ایرانیان با توجه به چه شرایطی خانه های خود را می ساختند؟
- ۹- کدام بناها پیشرفت ایرانیان باستان در معماری را نشان می دهند؟
- ۱۰- کدام بنای ایرانی از نظر معماری وسعت و عظمت ، شهرت جهانی دارد؟
- ۱۱- زبان رسمی امروز ما نیز است که با دو زبان قبلی شباهت هایی دارد.
- ۱۲- طبق اصل ۱۵ قانون اساسی می گوید: زبان و خط رسمی مشترک مردم ایران است.
- ۱۳- در زمان هخامنشیان ایرانیان خط میخی را از اقوام اقتباس کردند.

پاسخ سؤالات متن درس ۲۴

- ۱- از هنگام استقرار اقوام آریایی در سرزمین ایران
- ۲- هخامنشیان پارسی باستان - اشکانیان و ساسانیان پارسی میانه یا پهلوی - دوره ی اسلامی فارسی دری
- ۳- هخامنشیان خط میخی اشکانیان و ساسانیان خط پهلوی
- ۴- ساختن بناهای عظیم و محکم، سدها، پل ها، ابزارها و وسایل مختلف زندگی که به دست ایرانیان ابداع شد.
- ۵- ایرانیان باستان در علم نجوم پیشرفت کرده و با سنجش و تعیین زمان به خوبی آشنا بودند و چون برای فعالیت های کشاورزی که در فصول خاصی از سال انجام می گرفت به تقویم نیاز داشتند، تقویم خورشیدی را به وجود آوردند.
- ۶- در دوره ساسانیان، شاپور ساسانی در شهر جندی شاپور مدرسه های پزشکی و بیمارستانی تاسیس نمود که یکی از قدیمی ترین مدارس پزشکی جهان به شمار می روند.
- ۷- در دوره ی ساسانیان، شاپور ساسانی در شهر جندی شاپور مدرسه های پزشکی و بیمارستانی تاسیس نمود که یکی از قدیمی ترین مدارس پزشکی جهان به شمار می روند.
- ۸- ایرانیان با توجه شرایط آب و هوایی و مصالحی که در منطقه ی آنها بود، خانه های خود را از سنگ، چوب و خشت می ساختند.
- ۹- تخت جمشید، هگمتانه، پاسارگاد، تخت سلیمان، طاق بستان و طاق کسری
- ۱۰- تخت جمشید
- ۱۱- فارسی دری
- ۱۲- فارسی
- ۱۳- بین النهرین